

Pred vsem zahtevajo, da naj se zagotovi Slovincem jeden sedež v deželnem odboru in deželnem šolskem svetu. Slovenski poslanci niti ne zahtevajo, da se katero dosedanjih deželnooborniških mest prepusti Slovincem, zadovoljni so celo, če se število odbornikov pomnoži. Zahteva Slovencev je pač le pravična. Tretjina prebivalstva štajerskega je slovenska, a sedaj nimajo nobenega deželnega odbornika. Prav za prav bi že pri sedanjem številu deželnih odbornikov Slovenci morali imeti dva. Vidi se torej, da smo jako skromni, če se zadovoljimo le z enim. Štajerski deželni šolski svet ima pa odločevati tudi o slovenskih šolah in je torej krivično in nepostavno, če ni v njem nobenega Slovenca, ki bi branil slovenske pravice.

Nadalje zahtevajo Slovenci, da se ne sklene zakon, po katerem bi se okrajnim šolskim svetom vzele vse pravice glede imenovanja učiteljev. Štajerski Nemci hočejo namreč s posebnim zakonom izročiti vse dotične pravice deželnemu šolskemu svetu, da bi potem lahko preganjal po svoji volji slovenske učitelje. Slovenci se torej moramo že iz interesov za narodni obstanek braniti takemu zakonu.

Nadalje Slovenci zahtevajo, da se vpelje na nižji deželni gimnaziji v Ptuji in v deželni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru slovenski učni jezik. Ti dve šoli sta namenjeni pred vsem za Slovence in zato moramo Slovenci zahtevati, da se na njih razlaga v slovenščini. Nemci se bodo seveda temu najbolj upirali. Koliko boja je bilo za celjsko dvojezično gimnazijo, še huje se bodo pa štajerski Nemci upirali ptujski, ker imajo odločitev v svojih rokah, ker je deželna. „Tagespost“ piše, da Nemci ne pojdejo skozi ta kavdijsko iglo. Mi sicer tudi ne pričakujemo, da bi se štajerski Nemci precej udali, a če Slovenci ostanejo stanovitni, bodo pa naposled le dosegli, kar žele. Gospodje na Dunaji bodo o stvari drugače sodili in vlada pa lahko vpliva precej tudi na razmere v Gradci. Tako je vladi vsak čas mogoče odtrgati Nemcem mandate južnoštajerskih mest in trgov. Veleposestniki tudi ne stoje na nemškoradikalnem stališču. Zato ni povse nemogoče, da se razmere v Gradci nekoliko premene, ako bodo le gospodje na Dunaji porabili svoj vpliv. Pred vsem pa je treba, da Slovenci ostanemo vztrajni, drugo bode že prišlo samo po sebi.

Izjava grofa Badenija o programu nove vlade.

V torek je grof Badeni pojasnil v državnem zboru svojo politiko. Izjavil je, da ne bo podal daleč segajočega programa, pač pa vse, kar je potrebno, da pojasni stališče vlade, katerih napačnih potov neče nastopiti in katera sredstva rabiti, da doseže svoj namen. Naloga vlade je pred vsem, ustvariti pogoje, da veliki stroj državne uprave deluje pravilno, pravočasno in neovirano. Ker pa je to le tedaj mogoče, ako vsi v jedno avstrijsko celoto združeni narodi žive v miru mej seboj, zato se

bo vlada ustavljala vsem pojavom, kateri bi kalili ta mir ter bo z jednako odločnim, kakor blagohotnim ravnanjem delovala, da se ta mir doseže. Vlada bo krepka pospeševala državne koristi, avstrijski duh in njegove tradicije ter upa, da bodo avstrijski narodi pod to zastavo hodili za jedino, blagohotno in ob enem odločno vlado. Pri tem sta za zbornico in tudi za vlado merodajni dve vodilni načeli. — Ako se bodo stavile dejansko opravičene in razvoju sedanjih razmer primerne, v mejah državnopravne, finančne in gospodarske dovoljenosti sukajoče se zahteve po zakonitem potu, našle bodo pravično in blagovoljno uvaževanje. Toda to naj se zgodi le tako, da se bo dostojno oziralo na kulturo nemškega naroda, kateri zgodovinsko in tradicionalno že mnogo let sveti drugim narodnostim. Naroč Badeni določi stališče vlade nasproti češkemu vprašanju. Vlada popolno zaupa češkemu narodu, se vzdrži vsacega očitanja, ter je, zidajoč na sijajno skazani patrijotizem češkega naroda, njemu pokazala prvi dokaz svojega zaupanja. Odstranjenje izjemnega stanja ni nobena koncesija, marveč podlaga, da se na njej zgrade normalne razmere; v tem smislu upa vlada na podporo češkega naroda in njegovih zastopnikov. Nasproti strankam v zbornici je vlada popolno prosta in hoče ostati tudi v prihodnje. To pa ni tako umeti, da bi se vlada približala sedaj jedni, sedaj drugi stranki, marveč te besede pomenijo, da hočemo mi voditi in ne dati se drugim voditi. V tem ni nikake prevzetnosti, marveč je le teoretično in praktično pravo načelo. Na podlagi brez-pogojnega vzdrževanja tega načela je on s svojimi tovariši prevzel vlado, katera nosi odgovornost za zakon in red in ima zato tudi pravico in dolžnost voditi.

Mogočna, domoljubna, solidarno delujoča Avstrija, to je naš namen. Vlada se pri tem zanaša vzlasi na stranke, ki so združene na etični podlagi in ki so zmožne zasledovati idealne namene, če tudi s praktično podlago. Vlada si pa pridržuje, da bo vravnala svoje razmerje do strank ne le po njih namenih, ampak tudi po njih sredstvih in potih, ker resna in poštena vlada ne bo nastopila brezplodnih, od civilizacije odvračajočih in v uničenje človeške družbe vodečih potov, marveč se bo trudila, da tudi drugim onemoči taka pota. Vlada povdarja pomen vere v državnem življenju in pomen gojitve verskega čuvstva in nravno-verske vzgoje vzlasi pri mladini. Napčno pa bi bilo, tolmačiti te besede tako, kakor da bi vlada zastopala reakcionarne tendence. Vlada bo imela vedno pred očmi gospodarska vprašanja ter se ozirala zlasti na gospodarsko slabejše dežele na severu in jugu. Gledé načrta za delo poudarja izjava potrebo, da se proračun reši še to leto, nadalje kot glavno nalogo obnovitev pogodbe z Ogersko, pri čemer se zanaša na domoljubno sodelovanje vseh strank.

Izjava napove predlogo o volilni reformi ter povdarja, da je ta predloga prosta vsake ozkosrčnosti in da se bo kot celota predložila zbornici. Nadalje se bo vlada trudila izboljševati socijalno stanje nižjih stanov. Davčna preosnova se bo hitro nadaljevala na podlagi sedanjih

priprav. Vlada upa, da se besede ministerskega predsednika ne bodo napačno tolmačile ter da ostane pot zaupanja odprta vsem strankam. V tem smislu vlada prosi podpore državne zbornice. Vlada ne bo proti nobeni stranki rabila načela: *divide et impera*, marveč bo vedno smatrala pravičnost kot najvišje načelo. Brez prevzetnosti in samohvale, toda v trdnem zaupanju pravi si vlada „*In hoc signo vinces.*“

Politični pregled.

Odprava izjemnega stanja v Pragi. — V nedeljo se je v Pragi odpravilo izjemno stanje. Trpelo je nekaj nad dve leti. Upeljalo se je bilo dne 12. septembra 1893 leta pod Taaffejevo vlado. Povod so bile dale neke protidinastične demonstracije na cesarjev rojstni dan, zaradi katerih je nekaj mladih ljudi bilo obsojenih. Pravi namen temu izjemnemu stanju je pa bil uničiti mladočeško stranko, ki posebno praškemu namestniku grofu Thunu ni po volji. Ta namen se ni dosegel, kajti Mladočehi so sedaj silnejši, nego so bili pred izjemnim stanjem. Govori se, da se je grof Thun močno upiral odpravi izjemnega stanja, a Badeni ga ni poslušal, ker noče popolnoma Mladočehov poriniti od sebe, ker ne ve katere stranke bode pri vladanji potreboval. Grof Thun je celo pretil, da odstopi od namestništva, ako bi se izjemno stanje odpravilo. Čehi ne bodo žalovali po njem, ako to stori. Politična nasprotja so se baš pod njegovo upravo posebno poostriala. Kazal je pri vsaki priliki svoja nasprotstva do Mladočehov. Vidilo se mu je pa tudi, da češkemu narodu sploh ni bil naklonjen.

Izgredi v Zagrebu. — Proti dijakom, ki so demonstrirali proti madjarski zastavi v Zagrebu, se jako hudo postopa. Izročili so jih sodišču in se bodo morali zagovarjati zaradi rušenja javnega reda in miru. Dvombe ni, da jih bode več kaznovanih, ker je ban silno nevoljen zaradi tega dogodka. Poročal je vedno na Dunaj, da se mu je posrečilo napraviti najugodnejše razmere mej Madjari in Hrvati, a sedaj se je nakrat ob navzočnosti cesarjevi pokazalo staro sovraštvo. Budimpeštanski listi so jako osorno pisali proti banu in so napovedovali, da odstopi. Vlada ogerska pa vendar ne misli odstraniti bana, ker ve, da bi njega naslednik bolje ne zastopal na Hrvatskem madjarskih koristij. Opozicija se pa pripravlja, da bode izrabila zagrebške dogodbe proti vladi. Poslala je bila v Zagreb posebne zaupnike, da so vse poizvedeli in nabrali gradiva za interpelacije.

Vitez Rinaldini in Badeni. — Vitez Rinaldini je tudi bil pri Badeniji na Dunaji. Opravičeval je zopet iredentovce, a pri novem ministerskem predsedniku ni imel sreče. Badeni je naravnost od njega zahteval, da naj proti iredenti odločneje postopa in se bolj ozira na Slovane. Rinaldiniju taki nasveti niso ugajali. Izvrševal jih strogo pač ne bode. Nekateri mislijo da bode Rinaldini rajše odstopil. Poslednje se nam ne zdi popolnoma verjetno. Rinaldini je vnet Italijan in nasprotnik Slovanov, ki pa dobro ve, da njegov naslednik, ki si ga bode izbral Badeni, ne bode tak. Zaradi tega se bode skušal obdržati, dokler bode le moč. Na videz bode najbrž tudi kaj storil proti iredenti, a v resnici pa ne bode Italijanom lasu skrivil. Seveda iredentovskih demonstracij ne bode smel trpeti, ker s tem bi le sebi popolnoma izpodkopal stališče. Sicer bodo pa Italijani tudi takoj nekoliko manj poguma imeli, če bodo videli, da z Dunaja več ne veje zanje ugodna sapa, in bodo že gledali, da ne bodo preveč oteževali stališča Rinaldiniju.

Stojalovski. — Te dni je prišel iz ječe duhovnik Stojalovski. Bil je več mesecev zaprt, ker je v svojem listu pisal proti poljski zlahti. Stojalovski je bil krščanski socialist in vodja kmetske stranke v Galiciji. Plemenitaši in višja du-

hovščina so ga posebno sovražili. Gališki nadškofje so bili izdali proti njemu poseben pastirski list, v katerem so bili prepovedali vernikom čitanje njegovega glasila. Imel je pa že poprej mnogo neprijetnosti s svojim škofom. Jedenkrat so mu bili že vzeli pravico maševati, a Stojalovski je bil šel v Rim, in ondu so se prepričali, da kazen ni opravičena. Razveljavili so jo, a njega vendar pridelili oddaljeni škofiji v Baru. Papež je še nedavno njegovemu listu dal blagoslov. To ga pa vendar ni rešilo daljšega preganjanja. Gališki škofje in pa novi ministerski predsednik so porabili svoj upliv pri papeževem nunciji na Dunaji in dosegli, da se je Stojalovskemu ukazalo v 8 dneh odpotovati v svojo škofijo in posebno karakteristično je, da je ta ukaz se mu izročil potom policije. Pregnanje se utemeljuje s cerkveno disciplino. Krščanski socialni listi so poprej ga hvalili, a sedaj pa nobeden nima poguma, da bi obsojal to preganjanje. To kaže strahopetnost krščanskosocialne stranke.

Jezik isterskega deželnega zbora. — Isterski deželni zbor je bil vlni sklenil, da se ima rabiti v njem jedino italijanski jezik in se tudi interpelacije in predlogi morajo staviti jedino v italijanščini. Italijanski poslanci so obračali, vlada je pa obrnila. Te dni je isterski deželni odbor dobil z Dunaja obvestilo, da njegov sklep ni veljaven. Za to bi bilo treba skleniti poseben zakon. Za to se bode pa v isterskem deželnem zboru še nadalje slovansko govorilo. — Italijani so tembolj potrti, ker se boje, da jim Badenijeva vlada ne bode šla tako na roke, kakor so jim šle dosedanje. Seveda pri drugačni vladni sapi bi utegnili zgubiti še večino v isterskem deželnem zboru. Zanja se imajo zahvaliti tako le vladni naklonjenosti. Stališče Rinaldinijevo baje ni več trdno.

Premeščenje ogerskega obratnega železniškega vodstva iz Zagreba. — V finančnem odseku ogerske zbornice poslanec Pazmandy zahteval, da se zaradi znanih dogodkov v Zagrebu premesti kam drugam železniško obratno vodstvo iz Zagreba. Trgovski minister Daniel je pa odgovoril, da zato ni povoda. Pri snovanju obratnih vodstev so merodajni jedino prometni oziri, ne pa politični. V Zagrebu je obratno vodstvo potrebno in ondu ostane. Vlada bode pa že gledala, da se ogerskim uradnikom v Zagrebu ne bode krivica godila. — Zanimivo je pa, da nekateri gospodje v Oseku na Hrvatskem se že resno prizadevajo, da bi obratno vodstvo se tja premestilo. Posebno je v tem oziru delaven tajnik tamošnje trgovske zbornice Plavšič, kateri je pri ogerski vladi priljubljen, ker se poganja posebno za osnovo madjarske šole v Oseku. Osečani bi bili pripravljeni zastonj odstopiti svet za zgradbo potrebnih poslopij, da celo poslopja bi sami zgradili, ako bi le ogersko trgovsko ministerstvo se hotelo ozirati na njih želje.

Konec cerkvenopolitičnih reform na Ogorskem. — Vsprejeta je tudi zadnja cerkvenopolitična predloga v ogerski gospodski zbornici. Sedaj je na Ogorskem tudi brezverstvo dovoljeno in požidil se bode lahko, kogar bode veselilo. Dolgo časa je trajal boj. Ko so prvič bile odklonjene cerkvenopolitične predloge, so vsa klerikalna glasila veliko slavo pelo ogerskim magnatom. Sedaj se je pa pokazalo, da so katoliški magnatje igrali povse le komedijo. Vrgli so Wekerleja, ker jim ni ugajal, ker ni bil plemenitaš. Banffyju se pa niso upali več tako po robu postavljati. Ko so ti hrabri plemenitaši videli, da ima vlada resno voljo dognati cerkvenopolitične zakone, in da bi bilo le mogoče, da se njih pravice malo pristržejo, ako ne odjenjajo, je jim minul pogum. Pri obravnavah o raznih predlogah je baš toliko konservativnih plemenitašev manjkalo, da je dotična predloga bila vsprejeta. Nalašč se jih je toliko odtegnilo, da je vlada imela majhno večino. To se je zgodilo tudi pri poslednji predlogi o svobodnem bogoslužji.

Bolgarija. — Neki bolgarski list ve povedati, da je Rusija stavila naslednje pogoje za spravo z Bolgarijo: Odpoved